

Duizend jaar kerkgeschiedenis in vogelvlucht (Reacties en aanvullingen)

KEES DE KRUIJTER

Op het artikel 'Duizend jaar kerkgeschiedenis in vogelvlucht' in Vechtkroniek nr. 16 van mei 2002 (zie pag. 3 t/m 15) zijn enkele reacties binnengekomen, die interessante aanvullingen opleverden. Onderstaand geven wij ze aan u door.

Willibrord, Bonifatius en Liudger

De geschiedenis van de christelijke kerk in Nederland begint bij de evangeliepredikers Willibrord, Bonifatius en Liudger. Zij hadden invloed op de kerstening van de Vechtstreek. Door toedoen van Bonifatius ontstond in Breukelen de eerste christelijke parochie ten noorden van Utrecht. De in de Vechtstreek geboren Liudger ontwikkelde vele zendingsactiviteiten. Wie meer over de beginperiode van de kerken in onze omgeving wil weten, vindt hierover uitgebreide informatie in: Arie A. Manten, Breukelen en omgeving tussen 400 en 1200. Breukelen 2001, pag. 49 t/m 88.

Patroonheilige van de kerk in Nigtevecht

In de middeleeuwen waren de parochiekerken gewijd aan een heilige. Van de kerk in Nigtevecht is ons niet bekend wie de patroonheilige was. De heer A.J.A.M. Lisman wees ons er op, dat in deel II van de uitgave 'Utrechtse Kerkelijke Outheden' uit 1719 bij de kerk van Nigtevecht onder meer het volgende te lezen staat: "In dezelve parochi-kerke was eene Vikary gesticht aan 't altaar van de H. Maagd Maria" en verder "Ook was er een Broederschap van Sint Antonius". Hieruit kan echter nog niet worden afgeleid aan wie de kerk was gewijd. Wie kan ons helpen aan de naam van de patroonheilige van de kerk in Nigtevecht?

Doopsgezinden (mennisten) in Loenen

Mevrouw dr. A.M.L. Hajenius te Bilthoven zond de redactie enkele gegevens over bekende doopsgezinden in de Vechtstreek. Zij gaf de volgende namen door van leden van de

Utrechtse doopsgezinde gemeente:

Hindrick Jansen te Loenen, ged. 29 december 1653,

Maria Petronella de Neufville te Loenersloot, Maria Roskam te Breukelen, ged. 1726, Jan Schuijt te Loenen, vertrokken in 1763 naar Zaandam,

Cornelis Stoelematter te Loenen, vertrokken in 1767 naar Amsterdam,

Hester Veroom te Breukelen,

Auke van der Waaij, vertrokken in 1760 naar Uithoorn en in later tijd:

juffr. Linneman te Nieuwersluis (buitenlid in 1820).

Lid van de Amsterdamse gemeente (Lam en Toren), die in Utrecht voor het avondmaal werden uitgenodigd, waren de volgende personen: François de Haan te Breukelen, overleden 1762,

Susanna de Haan-de Clercq te Breukelen, overleden 1764,

Maria de Neufville te Loenersloot,

Kornelia Bierens te Loenen.¹⁾

Voorts verwees mev. Hajenius naar een artikel over de doopsgezinden in onze omgeving in het tijdschrift van de Historische Kring Loosdrecht, nr. 9, jaargang 9, pag. 1-8: G. Marx, Landgoederen verdwenen ... glorie aan de Vecht bleef. Doopsgezinden leefden er eens in de "Mennistenhemel".

Klooster in Loenen

Zuster Antonine Wouters in Heythuysen deelde ons enkele aanvullende gegevens mee over het klooster 'Mater Dei' aan de Dorpsstraat in Loenen (thans het gemeentehuis Beek en Hof): "In februari 1938 kwamen de zusters uit Noordwijk aan Zee. Op 29 november van dat jaar werd de nieuw gebouwde kapel in gebruik genomen. De plechtige inwijding van het klooster vond plaats op 19 februari 1939. Eind april 1944 werd als geschenk aan de zusters in de tuin een Mariabeeld in een nis geplaatst.

Enkele maanden later werd door de heer Van Seumeren uit Utrecht de grot in de tuin gebouwd. Familie van één van de zusters heeft toen het beeld 'Maria van Lourdes' geschonken".²⁾

Paauweanen

Er wordt wel beweerd dat de oud-gereformeerden in Loenen volgelingen zouden zijn van ds. Jan Pieter Paauwe (1872-1956). Dat is niet juist. Wel is het zo dat in onze omgeving paauweanen voorkomen. Wat zijn dat voor mensen en wie was ds. Paauwe?

Paauwe was aanvankelijk predikant van de Nederlandse Hervormde Kerk in de gemeenten Yerseke en Bennekom. In laatstgenoemde plaats kwam hij in conflict met het provinciale kerkbestuur, omdat Paauwe weigerde elders bevestigde vrijzinnige hervormden als lidmaten in te schrijven. Hij werd in 1914 afgezet, verhuisde naar Den Haag en sloot zich niet aan bij een bestaand kerkverband. Paauwe vormde een kring van geestverwanten. Vanuit zijn woonplaats ging hij voor in verschillende plaatsen, zoals Bennekom, Utrecht, Delft, Rotterdam, Schiedam en IJsselstein. Ook moet hij wel zijn opgetreden in Mijdrecht en omgeving. Na zijn overlijden in 1956 bezochten vele volgelingen geen kerk meer. Zij hielden huisgodsdienst oefeningen. Preken van ds. Paauwe worden nog steeds herdrukt.³⁾

Tenslotte ...

Tijdens de opening van de expositie over de kerken in de gemeente Loenen (juni 2002) sprak mw. ds. R. Abma, predikant te Vreeland, onder meer de volgende woorden: "Een aardig gegeven is ook dat er bij de Duitse arbeiders rond de glasfabriek op Oud Over een lutherse gemeente ontstond. Ze maakten gebruik van het hervormde kerkgebouw in Loenen: het is een mooi voorbeeld van een immigrantengemeenschap voor wie religie in hun nieuwe land een bindende factor was, vergelijkbaar met de functie van de moskee voor veel Turken en Marokkanen nu. Katholieken in de Vechtstreek hebben ook veel beleefd. Na de Reformatie werden zij niet langer gedoogd en moesten zij ondergronds gaan. Ze kwamen van 1578 tot 1652 bijeen in een boerderij genaamd Het Honderd in de polder bij Nieuwer ter Aa. Moet

u zich voorstellen dat generaties katholieken het volhielden om daar lopend naar toe te gaan om in een boerenschuur de mis te vieren! Met hun boeltje verhuisden ze later nog vele malen: het volk Israël dat met de ark rondsjuowde in de woestijn was er niets bij ...".

NOTEN:

1. Deze gegevens zijn ontleend aan aantekeningen van ds. J. Cuperus, doopsgezind predikant te Utrecht van 1758-1777, die zich in particulier bezit bevinden, en aan notulen van de doopsgezinde gemeente te Utrecht
2. Brief van zuster Antonine Wouters aan dr. S.G. de Vries, d.d. april 2002.
3. Zie verder over hem: Mr. J.H. Koolschijn, *Leven en werk van Ds. J.P. Paauwe*, Den Haag 1981.

Uit het Archief

Gouda, 29 augustus 1898

Aan de burgemeester van Nieuwersluis, gemeente Loenen.

Hedenmorgen vervoegde zich bij mij Paul Karl Wilhelm Struckhoff, kappersbediende wonende alhier, mededeelende dat hij, komende met de trein van Amsterdam, die om 7.39 uur te Nieuwersluis stopt, plaats had genomen in een coupé 3de klasse, waarin een persoon zat, gekleed als heer, uiterlijk van een kunstschilder met tamelijk lange haren, van omstreeks 30 jaren of iets ouder; dat die heer bij vertrek uit Amsterdam ging slapen, althans deed alsof hij die rust ging genieten en toen de trein te Nieuwersluis stopte, ijlings de coupé verliet en de deur dichtsliep; dat Struckhoff wakker wordende, zijn zilver cilindre horloge met los hangende ketting, alsmede een lederen portemonnaie met overslaande klep inhoudende circa f 27,50 vermiste; dat hij dien persoon willende volgen, met zijn hand beklemd raakte tusschen de deur die juist door de wegvluuchtende werd dicht geslagen, waardoor die hand verwond raakte, zoodat hij geen aangifte aan de heer stationchef te Nieuwersluis kon doen.

Onder mededeeling van het vorenstaande heb ik de eer UedelAchtb. beleefd te verzoeken à costy een onderzoek naar het ontvreemde te willen doen instellen en mij den uitslag daarvan te willen melden.

De Commissaris van Politie te Gouda.